

Prestanak hrvatskog državljanstva

Žalac, Karolina

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:182498>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Pravni fakultet
Katedra za upravno pravo

Karolina Žalac

PRESTANAK HRVATSKOG DRŽAVLJANSTVA

diplomski rad

mentor: prof. dr. sc. Marko Šikić

Zagreb, 2023.

IZJAVA O IZVORNOSTI

Ja, Karolina Žalac, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Karolina Žalac, v.r.

Sažetak

Ovaj rad proučava prestanak hrvatskog državljanstva kao temu iz područja upravnog prava. U radu se analiziraju uvjeti i postupak svih triju vrsti prestanka hrvatskog državljanstva za punoljetne i maloljetne osobe te se načini prestanka uspoređuju međusobno. Na kraju se pravila za postupak prestanka hrvatskog državljanstva uspoređuju s pravilima za prestanak državljanstva u drugim europskim zemljama.

Ključne riječi: hrvatsko državljanstvo, otpust, odricanje, reintegracija, trenutak prestanka državljanstva, uvjeti za prestanak državljanstva

Summary

This paper examines the termination of Croatian citizenship as a topic in the field of administrative law. The paper analyzes the conditions and procedure for all three types of termination of Croatian citizenship for adults and minors and compares the termination methods. Finally, the rules for the termination of Croatian citizenship are compared with the rules for the termination of citizenship in other European countries.

Keywords: Croatian citizenship, dismissal, renunciation, reintegration, moment of termination of citizenship, conditions for termination of citizenship

Sadržaj

1. UVOD	1
2. NAČINI PRESTANKA HRVATSKOG DRŽAVLJANSTVA	2
3. PRESTANAK HRVATSKOG DRŽAVLJANSTVA OTPUSTOM	4
3.1. Pretpostavke za otpust hrvatskog državljanstva	4
3.1.1. Pozitivne pretpostavke	4
3.1.2. Negativne pretpostavke	5
3.2. Tijek postupka za otpust hrvatskog državljanstva	6
3.2.1. Zahtjev za otpust hrvatskog državljanstva	6
3.2.1.1. Sadržaj obrasca zahtjeva za otpust hrvatskog državljanstva	6
3.2.1.2. Prilozi uz obrazac zahtjeva za otpust hrvatskog državljanstva	8
3.2.2. Postupanje nadležnog tijela po zahtjevu podnositelja	8
3.3. Reintegracija hrvatskog državljanstva nakon otpusta	10
4. OTPUST HRVATSKOG DRŽAVLJANSTVA MALOLJETNOJ OSOBI	11
5. PRESTANAK HRVATSKOG DRŽAVLJANSTVA ODRICANJEM	13
5.1. Uvjeti za odricanje od hrvatskog državljanstva	13
5.2. Zahtjev za odricanje od hrvatskog državljanstva	14
5.3. Reintegracija hrvatskog državljanstva nakon odricanja	14
6. ODRICANJE MALOLJETNE OSOBE OD HRVATSKOG DRŽAVLJANSTVA	15
7. ODBIJANJE ZAHTJEVA ZA OTPUST ILI ODRICANJE	16
8. TRENUTAK PRESTANKA HRVATSKOG DRŽAVLJANSTVA	17
9. USPOREDBA S PRESTANKOM DRŽAVLJANSTVA U OSTALIM EUROPSKIM ZEMLJAMA	17
9.1. Slovenija	18
9.1.1. Otpust i odricanje od državljanstva	18
9.1.2. Opoziv državljanstva	19
9.2. Njemačka	20
9.2.1. Otpust i odricanje od državljanstva	20
9.2.2. Drugi načini prestanka njemačkog državljanstva	21
9.3. Bosna i Hercegovina (BiH)	22
9.4. Srbija	22
9.5. Crna gora	23
10. ZAKLJUČAK	25
11. POPIS LITERATURE	26

1. UVOD

Državljanstvo možemo definirati kao osobitu pravnu vezu između pojedinca i države na temelju koje pojedinac ima status državljanina.¹ Upravo zbog te posebne veze koju državljanstvo čini potrebno ga je temeljito i pravno regulirati, stoga se stvara potreba da svaka država prema svom vlastitom shvaćanju samostalno regulira pitanja državljanstva². Najbitnija pitanja državljanstva su svakako njegovo stjecanje i prestanak. Potreba za reguliranjem stjecanja državljanstva proizlazi iz potrebe da svaki pojedinac ima državljanstvo što je zajamčeno Općom deklaracijom o pravima čovjeka³, usvojenoj na sjednici Ujedinjenih naroda još davne 1948. godine, koja je u čl. 15. izričito propisala da svatko ima pravo na državljanstvo.

S druge strane, potreba za reguliranjem pitanja prestanka državljanstva proizlazi, također, iz potrebe da svaka osoba ima državljanstvo te da joj se prestanak jednog državljanstva uvjetuje posjedovanjem nekog drugog državljanstva upravo iz razloga smanjenja slučajeva osoba bez državljanstva tj. smanjenja apatridnosti. U Republici Hrvatskoj ta su pitanja regulirana Zakonom o hrvatskom državljanstvu⁴ (u daljnjem tekstu: ZHD). Osobno mi je pitanje prestanka hrvatskog državljanstva bilo zanimljivije pa sam ga odabrala za temu svog diplomskog rada.

U ovom radu ću prvo razraditi načine prestanka hrvatskog državljanstva – otpusta i odricanja za punoljetne i maloljetne hrvatske državljane te detaljno opisati proces dobivanja otpusta iz hrvatskog državljanstva te odricanja od istog. Također, ću se osvrnuti na pitanje reintegracije tj. ponovnog stjecanja hrvatskog državljanstva nakon prestanka na neki od navedenih načina, te na kraju provesti usporedbu pravila za prestanak državljanstva u Republici Hrvatskoj sa nekim europskim zemljama.

¹ *Hrvatska enciklopedija - državljanstvo*, dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=1637>, učitano: 25. srpnja 2023.

² Borković, Ivo, *Upravno pravo*, Zagreb, 2002., str. 165.

³ *Opća deklaracija o pravima čovjeka*, Opća skupština UN-a, 1948.

⁴ *Zakon o hrvatskom državljanstvu* (pročišćeni tekst, Narodne novine, 53/91, 70/91, 28/92, 113/93, 4/94, 130/11, 110/15, 102/19, 138/21)

2. NAČINI PRESTANKA HRVATSKOG DRŽAVLJANSTVA

Ako se vratimo u prošlost, vidjet ćemo da su prije postojanja samostalne Republike Hrvatske na njenom teritoriju, koji je bio pod različitim vlastima kroz godine, postojali neki drugi načini prestanka državljanstva. Još davne 1832. godine za vrijeme Bachovog apsolutizma donesen je Patent o iseljenju i nepovlasnoj odsutnosti prema kojem se državljanstvo gubilo u slučaju neovlaštenog iseljenja za koje se nije dobilo odobrenje vlasti⁵. Kosnica navodi da se u tom razdoblju državljanstvo gubilo, također, udajom žene za stranca te pozakonjenjem⁶ nezakonite djece od oca stranog državljanina. Prvi moderniji zakon koji je donesen za hrvatskom teritoriju bio je Zakon o stjecanju i gubitku ugarskog državljanstva iz 1879. kojim je bio uređen prestanak ugarsko – hrvatskog državljanstva⁷. Navedeni zakon je propisivao čak pet načina prestanka državljanstva. Prvi od njih bilo je pozakonjenje djeteta koje bi izgubilo ugarsko – hrvatsko državljanstvo ako bi ga pozakonio otac strani državljanin⁸. Idući način bila je udaja gdje bi žena koja se udala za stranca izgubila ugarsko – hrvatsko državljanstvo, zatim, gubitak državljanstva odlukom oblasti gdje bi ugarsko – hrvatsko državljanstvo izgubili oni državljani koji su stupili u stranu službu bez potrebne dozvole nadležnih tijela⁹. Uz to, državljanstvo se gubilo i odsutnošću tj. desetogodišnjim izbivanjem sa teritorija ugarske krune te, na kraju, otpustom iz ugarsko – hrvatskog državljanstva na temelju zahtjeva ugarsko – hrvatskog državljanina¹⁰.

Danas je prestanak hrvatskog državljanstva uređen ZHD-om koji u čl. 17. propisuje tri načina prestanka državljanstva: otpust, odricanje i prestanak po međunarodnim ugovorima.

⁵ Kosnica, Ivan, Gubitak državljanstva u Hrvatskoj i Slavoniji od Bachovog apsolutizma do raspada monarhije, *Pravni vjesnik*, vol. 29, br. 3-4, 2013, str. 64.- 65.

⁶ Pozakonjenje djeteta je obiteljskopравни institut kojim se izvanbračnomu djetetu, pod određenim pretpostavkama, priznaje status bračnoga djeteta, *Hrvatska enciklopedija – pozakonjenje*, dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=49874>, učitano 25. srpnja 2023.

⁷ Kosnica, I., *op. cit.* (bilj. 5.), str. 69

⁸ *Ibid.*

⁹ *Ibid.*, str. 69.-70.

¹⁰ *Ibid.*

Zakon je time dopustio sklapanje međunarodnih ugovora kojima bi se uredili način i uvjeti prestanka hrvatskog državljanstva, dok su otpust i odricanje točno uređeni ZHD-om¹¹. Prema tome, nekoj osobi može hrvatsko državljanstvo prestati na temelju njene volje tj. njenog zahtjeva za otpust ili odricanje od hrvatskog državljanstva ili na način predviđen međunarodnim ugovorom. Ne postoji način da se osobi mimo njene volje oduzme hrvatsko državljanstvo, što je propisano i Ustavom Republike Hrvatske¹² u čl. 9. st. 2. koji izričito i bez iznimke propisuje da se državljaninu Republike Hrvatske ne može oduzeti hrvatsko državljanstvo. Takvo pravilo hrvatskog Ustava se, primjerice, razlikuje od Temelnog zakona Savezne Republike Njemačke koji dopušta da gubitak državljanstva nastupi na temelju zakona i mimo volje pojedinca ako pritom ta osoba neće ostati bez državljanstva tj. neće postati apatrid¹³.

Prestanak hrvatskog državljanstva mora se upisati u evidenciju hrvatskog državljanstva koju vodi matični ured u elektroničkom obliku. Sadržaj i način vođenja te evidencije uređeni su Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja evidencije o državljanstvu, obrascu i cijeni obrasca domovnice¹⁴. U evidenciju se, prema navedenom pravilniku, za svaku osobu upisuju: osobno ime; spol; datum, mjesto i država rođenja; matični broj građanina; osobni identifikacijski broj; osobno ime roditelja; osnova upisa; datum upisa; osnova brisanja; datum brisanja i bilješke. Razumljivo je da se i činjenica prestanka hrvatskog državljanstva također treba upisati u evidenciju i to pod rubriku „bilješke“ (čl. 16. navedenog pravilnika).

¹¹Borković, I., *op. cit.* (bilj. 2.), str 185.

¹² Ustav Republike Hrvatske (pročišćeni tekst, Narodne novine, 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14)

¹³ Rožić, Ivan, Dvojno državljanstvo (hrvatsko i njemačko rješenje te Konvencija Vijeća Europe o smanjenju višestrukog državljanstva iz 1963. g.), *Hrvatska i komparativna javna uprava*, vol. 1, br. 1, 1999, str. 145.

¹⁴ Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije o državljanstvu, obrascu i cijeni obrasca domovnice (Narodne novine, 113/2016)

3. PRESTANAK HRVATSKOG DRŽAVLJANSTVA OTPUSTOM

Jedan od načina prestanka državljanstva je otpust istog. Za otpust je potrebna izričita volja pojedinca, koju on iskazuje u podnošenju zahtjeva za otpust državljanstva nadležnom tijelu¹⁵. Prema Borkoviću, prestanak državljanstva otpustom zapravo je potpuna suprotnost stjecanju državljanstva prirođenjem za koje je također potrebna izričita volja pojedinca koju on iskazuje u zahtjevu za stjecanje državljanstva upućenog nadležnom tijelu.

3.1. Pretpostavke za otpust hrvatskog državljanstva

3.1.1. Pozitivne pretpostavke

Pozitivne pretpostavke za otpust hrvatskog državljanstva su one koje moraju postojati da bi nadležno tijelo moglo donijeti odluku kojom se nekoj osobi daje otpust iz hrvatskog državljanstva. Prema čl. 18. ZHD-a otpust iz državljanstva će se dati osobi koja je podnijela zahtjev za otpust iz hrvatskog državljanstva i koja udovoljava pretpostavkama da je navršila osamnaest godina; da je podmirila dužne poreze, takse i druge javne dadžbine te obaveze prema pravnim i fizičkim osobama u Republici Hrvatskoj za koje postoji izvršni naslov; da je pravno uredila imovinske obveze iz bračnog odnosa i odnosa roditelja i djece prema hrvatskim državljanima i osobama koje ostaju živjeti u Republici Hrvatskoj te da ima strano državljanstvo ili je dokazala da će biti primljena u strano državljanstvo.

Ukoliko navedene pretpostavke ne budu ispunjene ili bude ispunjena koja od negativnih pretpostavki, ministarstvo unutarnjih poslova (u daljnjem tekstu: MUP) ovlašteno je odbiti zahtjev za otpust iz hrvatsko državljanstva (čl. 26. ZHD-a). Iznimno, MUP može odbiti zahtjev za otpust iz hrvatskog državljanstva ako su ispunjene pretpostavke, samo ako ocijeni da razlozi od interesa za Republiku Hrvatsku zbog kojih se zahtjev treba odbiti (čl. 26. ZHD-a).

¹⁵ Borković, I., *op.cit.* (bilj.2.), str. 183.

3.1.2. Negativne pretpostavke

Negativne pretpostavke za otpust iz hrvatskog državljanstva su one koje onemogućuju donošenje odluke kojom se dopušta otpust iz hrvatskog državljanstva. ZHD takve pretpostavke navodi u čl. 18. u kojem propisuje da se otpust iz hrvatskog državljanstva ne može dati osobi protiv koje se vodi kazneni postupak zbog djela koje se goni po službenoj dužnosti, zatim, osobi koja je u Republici Hrvatskoj osuđena na kaznu zatvora dok tu kaznu ne izdrži te osobi koja ima smetnje glede vojne obveze.

Što se smatra smetnjom u pogledu vojne obveze propisuje ministar obrane uz prethodno pribavljenu suglasnost ministra unutarnjih poslova (čl. 32. ZHD-a). Sukladno tome, ministarstvo obrane je donijelo Pravilnik o smetnjama za otpust iz hrvatskog državljanstva glede vojne obveze (u daljnjem tekstu: Pravilnik o smetnjama glede vojne obveze)¹⁶. Navedeni pravilnik razlikuje smetnje za otpust državljanstva osobe koja je novak i smetnje za otpust državljanstva osobe u pričuvnom sastavu Oružanih snaga Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: OSRH). Osoba koja je novak u OSRH ne može tražiti i dobiti otpust iz hrvatskog državljanstva ako mu je dostavljen poziv za služenje vojnog roka prije nego je podnio zahtjev za otpust iz hrvatskog državljanstva, zatim, ako je protiv njega pokrenut kazneni postupak zbog kaznenog djela protiv oružanih snaga te ako je ilegalno napustio Republiku Hrvatsku bez odobrenja ovlaštene uprave za obranu (čl. 2. Pravilnika o smetnjama glede vojne obveze). S druge strane, osobi koja je u pričuvnom sastavu OSRH nije dopušteno dati otpust hrvatskog državljanstva ako joj je dostavljen poziv za vojnu vježbu, zatim, ako obnaša dužnosti u OSRH određene posebnim propisima te ako je protiv nje pokrenut kazneni postupak zbog kaznenog djela protiv oružanih snaga ili ako je ilegalno napustio Republiku Hrvatsku (čl. 4. Pravilnika o smetnjama glede vojne obveze).

¹⁶ *Pravilnik o smetnjama za otpust iz hrvatskog državljanstva glede vojne obveze* (Narodne novine, 02/92)

3.2. Tijek postupka za otpust hrvatskog državljanstva

Trajanje samog postupka ovisi o složenosti svakog pojedinačnog zahtjeva te o brzini kojom nadležno ministarstvo unutarnjih poslova dobiva potrebne podatke od drugih tijela i od samog podnositelja zahtjeva.¹⁷

3.2.1. Zahtjev za otpust hrvatskog državljanstva

Prvi korak u postupku za otpust iz hrvatskog državljanstva je podnošenje zahtjeva na način da se ispuni obrazac koji je dostupan na internetskim stranicama MUP-a te da se taj obrazac zajedno s potrebnim prilogima dostavi nadležnom tijelu¹⁸. Nadležno tijelo kojem se podnosi zahtjev za prestanak državljanstva je policijska postaja prema mjestu prebivališta, odnosno boravišta podnositelja zahtjeva¹⁹. Pravilo je da se zahtjev podnosi osobno, ali iznimka postoji u slučaju osoba s invaliditetom koja zahtjev može podnijeti putem zakonskog zastupnika ili ovlaštenog punomoćnika²⁰. Također, ako se podnositelj zahtjeva nalazi u inozemstvu, zahtjev se može podnijeti putem diplomatske misije ili konzularnog ureda Republike Hrvatske u inozemstvu²¹.

3.2.1.1. Sadržaj obrasca zahtjeva za otpust hrvatskog državljanstva

Obrazac za otpust iz hrvatskog državljanstva sadrži podatke o podnositelju zahtjeva kao što su: ime, prezime, rođeno prezime, OIB, spol, datum rođenja, mjesto i država rođenja, državljanstvo i mjesto upisa u knjigu državljana, podatke o osobnoj iskaznici te putnoj ispravi

¹⁷ Otpust iz državljanstva, dostupno na: <https://www.odvjetnik-strniscak.hr/strucni-clanci/otpust-iz-drzavljanstva/>, učitano 2. kolovoza 2023.

¹⁸ Ministarstvo unutarnjih poslova, *Upute o proceduri: prestanak hrvatskog državljanstva*, dostupno na: <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/drzavljanstvo-325/upute-o-proceduri-prestanak-hrvatskog-drzavljanstva/4747>, učitano: 2. kolovoza 2023.

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ *Ibid.*

²¹ *Ibid.*

(broj, datum i mjesto izdavanja), mjesto i adresa prebivališta u Republici Hrvatskoj, mjesto i adresa posljednjeg prebivališta u Republici Hrvatskoj, mjesto i adresa stanovanja u inozemstvu, narodnost, stručna sprema i zvanje (naziv obrazovne ustanove, mjesto i vrijeme školovanja), zadnji radni odnos prije odlaska u inozemstvo (naziv poslodavca i radnog mjesta), mjesto i vrijeme služenja vojne obveze, broj telefona, bračno stanje te datum i mjesto sklapanja braka ili životno partnerstvo i datum i vrijeme sklapanja istog²².

Također, potrebno je navesti i podatke o bračnom drugu ili životnom partneru kao što su: ime, prezime, rođeno prezime, datum, mjesto i država rođenja, državljanstvo te naziv i adresa sadašnjeg poslodavca i naziv radnog mjesta²³. Ako podnositelj ima ranijeg bračnog druga, potrebno je navesti i podatke o njemu, a to su: ime, prezime, rođeno prezime, datum, mjesto i država rođenja, državljanstvo, odluka o razvodu (naziv suda i datum razvoda) te imovinsko pravne obveze koje su proizašle iz tog bračnog odnosa²⁴. Uz sve to, potrebno je navesti još i podatke o djeci i roditeljima podnositelja. Za djecu je potrebno navesti: ime, prezime, rođeno prezime, datum, mjesto i državu rođenja, državljanstvo, adresu stanovanja u Republici Hrvatskoj/inozemstvu te imovinsko pravne obveze iz odnosa roditelja i djeteta²⁵. Za roditelje podnositelja potrebno je navesti sljedeće: ime, prezime, rođeno prezime, datum, mjesto i država rođenja, datum smrti ako su umrli, adresa stanovanja u Republici Hrvatskoj/inozemstvu te informacije o tome od čega roditelji žive te tko ih uzdržava²⁶.

Zatim podnositelj treba navesti koje je drugo državljanstvo koje ima ili koje će steći te odabrati razlog zbog kojeg želi prestanak hrvatskog državljanstva (zapošljavanje/školovanje/obiteljski razlozi/ostali razlozi)²⁷. Obrazac na kraju sadrži obvezu

²² Ministarstvo unutarnjih poslova, *Dokumenti i linkovi - Zahtjev za prestanak hrvatskog državljanstva punoljetnoj osobi*, dostupno na: <https://mup.gov.hr/drzavljanstvo-325/325>, učitano: 2. kolovoza 2023.

²³ *Ibid.*

²⁴ *Ibid.*

²⁵ *Ibid.*

²⁶ *Ibid.*

²⁷ *Ibid.*

podnositelja da pravodobno obavijesti tijelo kojem podnosi zahtjev o promjeni adrese stanovanja te da prilikom uručjenja rješenja o prestanku državljanstva vrati osobne isprave Republike Hrvatske²⁸. Svi ovi podaci potrebni su da bi nadležno tijelo, kojem je zahtjev za otpust hrvatskog državljanstva podnesen, moglo steći potpun uvid u stanje podnositelja te na temelju tih podataka ispitati postoje li potrebne pretpostavke za donošenje odluke o otpustu državljanstva.

3.2.1.2. Prilozi uz obrazac zahtjeva za otpust hrvatskog državljanstva

Uz obrazac zahtjeva za otpust iz hrvatskog državljanstva potrebno je priložiti životopis, ovjerenu presliku identifikacijske isprave (putna isprava, osobna iskaznica) s jasno vidljivom fotografijom, izvadak iz matice rođenih, izvadak iz matice vjenčanih ne stariji od šest mjeseci za osobe koje su u braku te jamstvo o primitku u strano državljanstvo ili dokaz o stranom državljanstvu uz ovjereni prijevod na hrvatski jezik²⁹. Izvadak iz matice rođenih nije potrebno prilagati ako je podnositelj zahtjeva rođen u Republici Hrvatskoj te, također, nije potrebno prilagati izvadak iz matice vjenčanih ako je brak sklopljen u Republici hrvatskoj, odnosno ako je činjenica sklapanja braka u inozemstvu upisana u maticu vjenčanih u Republici Hrvatskoj³⁰.

3.2.2. Postupanje nadležnog tijela po zahtjevu podnositelja

Ako je zahtjev za otpust hrvatskog državljanstva podnesen u Republici Hrvatskoj nadležna policijska postaja će podnositelju uputiti poziv da dođe preuzeti rješenje uz naznaku obveze plaćanja upravne pristojbe³¹. Upravna pristojba označava obvezu plaćanja određenog

²⁸ *Ibid.*

²⁹ *Ibid.*

³⁰ Ministarstvo unutarnjih poslova, *Upute o proceduri: prestanak hrvatskog državljanstva*, op. cit. (bilj 18.)

³¹ *Ibid.*

novčanog iznosa za pismena i radnje koje se podnose pred tijelima državne uprave, diplomatskim misijama, konzularnim uredima i drugim predstavničkim tijelima Republike Hrvatske u inozemstvu, tijelima jedinica lokalne i područne samouprave i njihovim upravnim tijelima te pravnim osobama s javnim ovlastima (čl. 1. Zakona o upravnim pristojbama³²). Obveza plaćanja upravne pristojbe postoji samo u slučaju preuzimanja rješenja kojim se prihvaća zahtjev za otpust hrvatskog državljanstva te ona iznosi 334,46 EUR, a podnositelj ju može platiti općom uplatnicom u pošti, banci ili FINA-i³³. Kada nadležno tijelo donosi rješenje kojim odbija zahtjev za otpust hrvatskog državljanstva podnositelj je oslobođen plaćanja upravne pristojbe sukladno točki 1. napomene tarifnog broja 2. Uredbe o tarifi upravnih pristojbi³⁴ koju bi inače bio dužan platiti 6,64 EUR. S druge strane, kada je zahtjev za otpust hrvatskog državljanstva podnesen u inozemstvu, nadležna diplomatska misija ili konzularni ured će, također, uputiti poziv podnositelju da dođe preuzeti rješenje, ali u tom slučaju ne postoji obveza plaćanja upravne pristojbe, bez obzira je li zahtjev za otpust hrvatskog državljanstva prihvaćen ili ne³⁵.

Nakon što podnositelj predoči potvrdu o plaćenju upravnoj pristojbi, policijska postaja u kojoj je zahtjev podnesen će mu uručiti rješenje o otpustu hrvatskog državljanstva³⁶. Podnositelj zahtjeva je dužan potpisati dostavnicu i naznačiti datum preuzimanja rješenja³⁷. Nakon uručjenja rješenja kojim se prihvaća zahtjev za otpust hrvatskog državljanstva, podnositelju će se poništiti sve isprave koje posjeduje (putovnica, osobna iskaznica, pogranična propusnica)³⁸. Danom uručjenja rješenja o otpustu prestaje hrvatsko državljanstvo (čl. 24.a ZDH).

³² *Zakon o upravnim pristojbama* (Narodne novine, 115/16, 114/22)

³³ Ministarstvo unutarnjih poslova, *Upute o proceduri: prestanak hrvatskog državljanstva*, op. cit. (bilj 18.)

³⁴ *Uredba o tarifi upravnih pristojbi* (Narodne novine, 156/2022)

³⁵ Ministarstvo unutarnjih poslova, *Upute o proceduri: prestanak hrvatskog državljanstva*, op. cit. (bilj 18.)

³⁶ *Ibid.*

³⁷ *Ibid.*

³⁸ *Ibid.*

3.3. Reintegracija hrvatskog državljanstva nakon otpusta

Reintegracija je ponovno stjecanje nečega tj. ponovno uključivanje u nešto, u ovom slučaju u hrvatsko državljanstvo, odnosno, vraćanje hrvatskog državljanstva osobi koja ga je imala, ali ga je na određen način izgubila³⁹. Tako je u zakonu propisano da se rješenje o otpustu hrvatskog državljanstva može ukinuti na zahtjev osobe koja je otpust dobila ako ona u roku tri godine nije stekla drugo državljanstvo, a o tome je u roku od sljedeće tri godine obavijestila nadležnu diplomatsku misiju ili konzularni ured ili tijelo koje je bilo nadležno za donošenje rješenja o otpustu (čl. 19. ZHD). Time se takvo rješenje stavlja izvan snage te dolazi do reintegracije odnosno ponovnog stjecanja hrvatskog državljanstva osobi kojoj je hrvatsko državljanstvo otpustom prestalo. Međutim, to nije bilo oduvijek tako uređeno. U razdoblju od 1991. godine do 2011. godine, uz navedeni način reintegracije, postojao je još jedan. Naime, tadašnji zakon dopuštao je da se rješenje o otpustu iz hrvatskog državljanstva stavi izvan snage na zahtjev osobe koja je dobila otpust pod uvjetom da u roku jedne godine nije stekla drugo državljanstvo i da je nastavila živjeti u Republici Hrvatskoj⁴⁰.

Mogućnost reintegracije motivirana je nastojanjem da se spriječi povećanje broja apatridnosti, odnosno da u slučaju da osoba ne stekne državljanstvo koje joj je obećano ne postane time apatrid nego da se može vratiti prijašnjem državljanstvu koje joj je na određeni način prestalo. Takvo uređenje rezultat je usklađivanja sa Konvencijom o smanjenju slučaja bezdržavljanstva⁴¹ iz 1961. godine koju je Republike Hrvatska potvrdila 2011. godine⁴². Međutim, ZHD ostavlja mogućnost da osoba koja u roku tri godine od rješenja o otpustu nije stekla strano državljanstvo te u dodatnom roku od tri godine nije o tome obavijestila nadležno

³⁹ Borković, I., *op. cit.* (bilj. 2.) str. 185.

⁴⁰ *Zakon o hrvatskom državljanstvu* (Narodne novine, 53/1991) i *Zakon o izmjenama i dopunama zakona o hrvatskom državljanstvu* (Narodne novine, 130/2011)

⁴¹ *Konvencija o smanjenju slučajeva bezdržavljanstva iz 1961. godine*, New York 1961., dostupno na: <https://www.unhcr.org/hr/wp-content/uploads/sites/19/2018/11/1961-konvencija.pdf>, učitano: 2. kolovoza 2023.

⁴² *Zakon o potvrđivanju Konvencije o smanjenju slučajeva bezdržavljanstva* (Narodne novine, 8/2011)

tijelo time postane apatrid jer ne postoji odredba koja regulira takvu situaciju pa, prema tome, ZHD nije u potpunosti usklađen s navedenom Konvencijom⁴³.

4. OTPUST HRVATSKOG DRŽAVLJANSTVA MALOLJETNOJ OSOBI

Način i postupak otpusta hrvatskog državljanstva maloljetnoj osobi razlikuje se u nekim detaljima od otpusta hrvatskog državljanstva punoljetnoj osobi. Posebnost otpusta hrvatskog državljanstva maloljetnoj osobi se sastoji u tome da zahtjev za otpust ne može podnijeti maloljetnik, nego su za to ovlašteni njegovi roditelji. Razlog tomu je to što, prema hrvatskom pravu, maloljetna osoba nema poslovnu sposobnost, odnosno nema sposobnost da izjavama volje stvara prava i obveze. Prema tome, maloljetniku može hrvatsko državljanstvo prestati otpustom ako zahtjev za otpust podnesu oba roditelja kojima je hrvatsko državljanstvo prestalo otpustom ili ako je otpustom prestalo hrvatsko državljanstvo jednom roditelju, a drugi roditelj je strani državljanin ili je dao pisanu suglasnost za otpust hrvatskog državljanstva djetetu (čl. 20. ZHD). Isto tako, isti članak zakona određuje da se otpust hrvatskog državljanstva posvojenom djetetu može dati samo na zahtjev oba posvojitelja.

Zahtjev za otpust se, kao i kod zahtjeva za otpust državljanstva odrasloj osobi, podnosi ispunjavanjem obrasca koji je dostupan na internetskim stranicama MUP-a. U obrascu je potrebno navesti podatke o podnositelju (ime, prezime, datum i mjesto rođenja, državljanstvo, adresu u Republici Hrvatskoj, adresu u inozemstvu i broj mobitela), podatke o djetetu ili djeci (ime, prezime, OIB, datum, mjesto i država rođenja, adresa stanovanja, podaci o osobnoj i putnoj ispravi), podatke o ocu i majci (ime, prezime, rođeno prezime, datum, mjesto i država rođenja, državljanstvo, adresa stanovanja u Republici Hrvatskoj/inozemstvu, bračno stanje i sl.)

⁴³ Staničić, Frane, Važnije promjene u hrvatskom državljanstvu nakon novele Zakona o hrvatskom državljanstvu iz 2011., *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 33, br. 2, 2012, str. 933.

te obrazloženje zbog kojeg se razloga otpust traži (zapošljavanje/školovanje/obiteljski razlozi/ostali razlozi)⁴⁴. Na kraju zahtjev sadrži obvezu podnositelja da prilikom uručjenja rješenja o otpustu preda osobne isprave Republike Hrvatske za dijete⁴⁵. Ako se istovremeno traži otpust hrvatskog državljanstva punoljetnoj osobi i maloljetnom djetetu, moguće je podnijeti jedan jedinstveni obrazac za otpust državljanstva punoljetnoj osobi i djetetu koji sadrži sve podatke kao i zasebni obrasci za otpust državljanstva punoljetnoj osobi (vidi 3.2.1.1.) i otpust državljanstva maloljetnoj osobi (vidi poglavlje 4.)⁴⁶. U tom slučaju kada se istovremeno podnosi zahtjev za punoljetnu i maloljetnu osobu koje su članovi iste obitelji, podnositelj je, u slučaju donošenja rješenja kojim se dopušta otpust hrvatskog državljanstva, oslobođen plaćanja upravne pristojbe za maloljetnu osobu prema točki 1. napomene tarifnog broja 9. Uredbe o tarifi upravnih pristojbi⁴⁷.

Uz zahtjev za otpust državljanstva djetetu potrebno je priložiti životopis podnositelja, ovjerenu presliku identifikacijske isprave s jasno vidljivom fotografijom podnositelja i djeteta, izvadak iz matice rođenih djeteta, izvadak iz matice vjenčanih roditelja, preslika sudske presude razvoda braka roditelja ako je brak razveden, jamstvo o primitku u strano državljanstvo ili dokaz o posjedovanju stranog državljanstva djeteta, suglasnost drugog roditelja ili dokaz o državljanstvu drugog roditelja ako zahtjev za otpust podnosi samo jedan roditelj⁴⁸.

Razlika u odnosu na otpust hrvatskog državljanstva odrasloj osobi postoji i u pogledu reintegracije državljanstva. ZHD u svom čl. 23. propisuje da će osoba kojoj je hrvatsko državljanstvo prestalo dok je bila maloljetna, steći ponovno hrvatsko državljanstvo ako

⁴⁴ Ministarstvo unutarnjih poslova, *Dokumenti i linkovi - Zahtjev za prestanak hrvatskog državljanstva za dijete/djecu*, dostupno na: <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/drzavljanstvo-325/325>, učitano: 2. kolovoza 2023.

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ Ministarstvo unutarnjih poslova, *Dokumenti i linkovi - Zahtjev za prestanak hrvatskog državljanstva punoljetne osobe i djeteta/djece*, dostupno na: <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/drzavljanstvo-325/325>, učitano: 2. kolovoza 2023.

⁴⁷ Uredba o tarifi upravnih pristojbi, *op. cit.* (bilj. 34.)

⁴⁸ Ministarstvo unutarnjih poslova, *Dokumenti i linkovi - Zahtjev za prestanak hrvatskog državljanstva za dijete/djecu*, *op. cit.* (bilj. 24.)

najmanje jednu godinu neprekidno boravi na teritoriju Republike Hrvatske i ako da pisanu izjavu da se smatra hrvatskim državljaninom.

5. PRESTANAK HRVATSKOG DRŽAVLJANSTVA ODRICANJEM

Prestanak hrvatskog državljanstva odricanjem puno je jednostavniji postupak od otpusta hrvatskog državljanstva. Naime, dok se kod otpusta državljanstva mora provoditi poseban upravni postupak pred nadležnim tijelom na temelju zahtjeva podnositelja, kod odricanja od državljanstva dovoljno je da se osoba, koja ispunjava određene uvjete, svojom izjavom volje pred nadležnim tijelom odrekne hrvatskog državljanstva⁴⁹.

5.1. Uvjeti za odricanje od hrvatskog državljanstva

Jedini uvjet za odricanje od hrvatskog državljanstva koji ZHD u čl. 21. propisuje je taj da je za uspješno odricanje potrebno da osoba koja se želi odreći hrvatskog državljanstva ima, u trenutku odricanja, prebivalište u inozemstvu te strano državljanstvo. Takva odredba rezultat je utjecaja već spomenute Konvencije o smanjenju slučaja bezdržavljanstva⁵⁰. Naime Konvencija u cilju sprečavanja povećanja apatridnosti tj. smanjenja broja osoba koje nemaju državljanstvo propisuje u čl. 7. da države ugovornice Konvencije čije pravo dopušta odricanje od državljanstva ne smiju dozvoliti odricanje ako osoba koja se želi odreći državljanstva prethodno ne dokaže da ima strano državljanstvo. To je, također, razlog zbog kojeg je i kod otpusta državljanstva potrebno priložiti dokaz o posjedovanju stranog državljanstva (vidi 3.2.1.2.).

⁴⁹ Guštin, Matko, Državljanstvo kao temeljna odlika državnog suvereniteta u Republici Hrvatskoj s osvrtom na države zapadnog Balkana i građanstvo Europske unije, *Paragraf*, vol. 3, br. 1, 2019, str. 237-238.

⁵⁰ Konvencija o smanjenju slučajeva bezdržavljanstva, *op. cit.* (bilj. 41.)

5.2. Zahtjev za odricanje od hrvatskog državljanstva

Kao i kod otpusta hrvatskog državljanstva, za odricanje je potreban zahtjev za prestanak državljanstva koji se podnosi nadležnom tijelu tj. nadležnoj policijskoj upravi/postaji ili nadležnoj diplomatskoj misiji/konzularnom uredu. Taj zahtjev sadrži sve kao i zahtjev za otpust hrvatskog državljanstva (vidi 3.2.1.1.) te je uz njega potrebno priložiti iste priloge kao i uz zahtjev za otpust hrvatskog državljanstva (vidi 3.2.1.2.)⁵¹. Uz sve to, najvažnije je da podnositelj podnese vlastoručno potpisanu i datiranu izjavu o odricanju od državljanstva te, također, dokaz o prebivalištu u inozemstvu budući da su to dva glavna uvjeta za valjano odricanje od hrvatskog državljanstva⁵². Nakon toga, ako su ispunjeni potrebni uvjeti, nadležno tijelo donosi rješenje o odricanju od hrvatskog državljanstva. Takvo rješenje kojim se dopušta odricanje od hrvatskog državljanstva nadležno tijelo može donijeti nakon što podnositelj prethodno plati upravnu pristojbu u iznosu od 334,46 EUR kao što je to potrebno i za otpust hrvatskog državljanstva (vidi 3.2.2.)⁵³.

5.3. Reintegracija hrvatskog državljanstva nakon odricanja

Dok je kod otpusta hrvatskog državljanstva moguće, uz određene uvjete (vidi 3.3.), ponovno steći hrvatsko državljanstvo, kod odricanja tomu nije tako. ZHD u čl. 21. propisuje da osoba koja se kao punoljetna odrekla hrvatskog državljanstva nije u mogućnosti steći ponovno hrvatsko državljanstvo ni u kom slučaju. Takvo uređenje kojim je onemogućena reintegracija hrvatskog državljanstva nakon odricanja uvedeno je novelom ZHD-a iz 2019.godine⁵⁴. Međutim, postoji iznimka da one osobe kojima je kao maloljetnima prestalo hrvatsko državljanstvo odricanjem mogu ponovno steći hrvatsko državljanstvo ako najmanje jednu

⁵¹ Ministarstvo unutarnjih poslova, *Dokumenti i linkovi - Zahtjev za prestanak hrvatskog državljanstva punoljetnoj osobi, op. cit.* (bilj. 22.)

⁵² *Ibid.*

⁵³ Ministarstvo unutarnjih poslova, *Upute o proceduri: prestanak hrvatskog državljanstva, op. cit.* (bilj. 18.)

⁵⁴ *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o hrvatskom državljanstvu* (Narodne novine, 102/2019)

godinu neprekidno borave na teritoriju Republike Hrvatske i ako da pisanu izjavu da se smatra hrvatskim državljaninom (čl. 23. ZHD). U prvoj verziji ZHD-a donesenoj 1991. godine reintegracija hrvatskog državljanstva, osobi kojoj je ono kao maloljetnoj prestalo otpustom ili odricanjem, bila je dopuštena pod uvjetom da ima prebivalište u Republici Hrvatskoj i da da izjavu da se smatra hrvatskim državljaninom⁵⁵.

6. ODRICANJE MALOLJETNE OSOBE OD HRVATSKOG DRŽAVLJANSTVA

Isto kao i kod otpusta hrvatskog državljanstva, maloljetna osoba nije ovlaštena samostalno podnijeti zahtjev za prestankom hrvatskog državljanstva. Maloljetnoj osobi može prestati hrvatsko državljanstvo odricanjem samo ako su roditelji, kojima je hrvatsko državljanstvo isto prestalo odricanjem, postavili takav zahtjev ili ako je jednom roditelju hrvatsko državljanstvo prestalo odricanjem, a drugi roditelj je strani državljanin (ZHD čl. 22.). Isto vrijedi i za dijete posvojeno od stranih državljana kojemu odricanjem može prestati hrvatsko državljanstvo samo na zahtjev posvojitelja (ZHD čl.22.). Zanimljivo je da je u hrvatskom pravu od 1991. godine pa sve do 2011. godine bio potreban pristanak djeteta starijeg od četrnaest godina za prestanak njegovog hrvatskog državljanstva bilo otpustom bilo odricanjem⁵⁶.

Zahtjev koji se podnosi za odricanje maloljetne osobe od hrvatskog državljanstva mora sadržavati iste podatke kao i zahtjev za otpust (vidi poglavlje 3.) te se uz njega treba priložiti životopis, ovjerenu presliku identifikacijske isprave s jasno vidljivom fotografijom podnositelja zahtjeva i djeteta, izvadak iz matice rođenih djeteta, izvadak iz matice vjenčanih roditelja (ako zahtjev za otpust podnosi samo jedan od roditelja potrebno je priložiti dokaz o državljanском

⁵⁵ *Zakon o hrvatskom državljanstvu* (Narodne novine, 53/1991)

⁵⁶ *Zakon o hrvatskom državljanstvu* (Narodne novine, 53/1991) i *Zakon o izmjenama i dopunama zakona o hrvatskom državljanstvu* (Narodne novine, 130/2011), *op. cit.*(bilj. 40.)

statusu drugog roditelja), preslika presude nadležnog suda o razvodu braka djeteta (ako je brak razveden) te dokaz o stranom državljanstvu uz ovjereni prijevod na hrvatski jezik⁵⁷. Također, moguće je podnijeti jedinstveni zahtjev kojim se istovremeno traži odricanje hrvatskog državljanstva punoljetnoj i maloljetnoj osobi te se u slučaju donošenja rješenja kojim se dopušta odricanje podnositelj oslobađa plaćanja upravne pristojbe kao što je to slučaj i kod otpusta hrvatskog državljanstva (vidi poglavlje 4.)⁵⁸.

7. ODBIJANJE ZAHTJEVA ZA OTPUST ILI ODRICANJE

Kao što je rečeno, o zahtjevu za otpust ili odricanje od hrvatskog državljanstva odlučuje nadležno Ministarstvo unutarnjih poslova. Ministarstvo ima pravo odbiti takav zahtjev ako nisu ispunjene sve propisane pretpostavke ili ako ocijeni da postoje razlozi od interesa za Republiku Hrvatsku zbog kojih treba odbiti zahtjev za prestanak hrvatskog državljanstva (čl. 26. ZHD). Prema Borkoviću, razloge za odbijanje zahtjeva sud ocjenjuje prema svojoj slobodnoj (diskrecijskoj) ocjeni. Mogućnost slobodne (diskrecijske) ocjene postoji kada zakonodavac nije pravnom normom točno propisao način postupanja u određenoj situaciji, nego je predvidio nekoliko mogućnosti postupanja za tu situaciju te ovlastio tijelo koje tu normu primjenjuje da se svojom slobodnom ocjenom opredijeli za jednu od danih mogućnosti koja najbolje odgovara konkretnoj situaciji⁵⁹. Prva verzija ZHD iz 1991. godine je propisivala da rješenje kojim se odbija zahtjev za prestanak hrvatskog državljanstva moraadržavati razloge odbijanja⁶⁰. Međutim, odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske od 8. prosinca 1991. godine ukinuta je takva odredba zbog toga što nije u skladu s odredbama Ustava Republike Hrvatske⁶¹.

⁵⁷ Ministarstvo unutarnjih poslova, *Dokumenti i linkovi - Zahtjev za prestanak hrvatskog državljanstva za dijete/djecu*, op. cit. (bilj. 44.)

⁵⁸ Ministarstvo unutarnjih poslova, *Upute o proceduri: prestanak hrvatskog državljanstva*, op. cit. (bilj. 18.)

⁵⁹ Borković, I., op. cit. (bilj. 2), str. 83.

⁶⁰ *Zakon o hrvatskom državljanstvu* (Narodne novine, 53/1991), op. cit. (bilj. 55.)

⁶¹ Borković, I., op. cit. (bilj. 2.), str. 186.

8. TRENUTAK PRESTANKA HRVATSKOG DRŽAVLJANSTVA

Otpust i odricanje od hrvatskog državljanstva razlikuju se po tome u kojem trenu državljanstvo prestaje te po vrsti rješenja koje se donosi. Prema Borkoviću, razlikujemo konstitutivne i deklaratorne upravne akte. Konstitutivni upravni akt je akt kojim započinje, prestaje ili se mijenja neki pravni odnos te on, u pravilu, djeluje ubuduće⁶². Prema tome, pozitivno rješenje o otpustu predstavlja konstitutivni upravni akt budući da se njime ukida hrvatsko državljanstvo određenoj osobi te on proizvodi pravne učinke od trenutka njegova uručjenja podnositelju. S druge strane, deklaratorni upravni akt je akt kojim se utvrđuje postojanje nekog prava ili pravnog odnosa⁶³, pa je tako rješenje o odricanju od hrvatskog državljanstva deklaratornog karaktera, odnosno, njime se samo utvrđuje već postojeća situacija da se osoba odrekla državljanstva. Slijedom navedenog, otpustom hrvatsko državljanstvo prestaje od dana uručjenja rješenja o otpustu, a odricanjem hrvatsko državljanstvo prestaje danom davanja izjave o odricanju od hrvatskog državljanstva (čl. 24.a. ZDH).

9. USPOREDBA S PRESTANKOM DRŽAVLJANSTVA U OSTALIM

EUROPSKIM ZEMLJAMA

U proučavanju pravnog uređenja državljanstva, uočila sam da se naše pravno uređenje prestanka državljanstva razlikuje od nekih drugih europskih zemalja koje sam ovdje odlučila izložiti. Uzela sam za primjer Sloveniju, Njemačku, Bosnu i Hercegovinu, Srbiju te Crnu goru.

⁶² *Ibid.*, str. 365.

⁶³ *Ibid.*, str. 366.

9.1. Slovenija

9.1.1. Otpust i odricanje od državljanstva

Prestanak državljanstva u Sloveniji je reguliran Zakonom o državljanstvu Republike Slovenije⁶⁴(u daljnjem tekstu: ZDRS). Čitajući navedeni zakon primijetila sam da postoji najviše razlika glede otpusta državljanstva u odnosu na otpust hrvatskog državljanstva. Za početak, kada pogledamo pretpostavke koje osoba mora ispunjavati da bi joj otpustom prestalo slovensko državljanstvo, one su iste kao i pozitivne pretpostavke za otpust hrvatskog državljanstva (vidi 3.1.1.), uz jednu dodatnu pretpostavku da osoba koja traži otpust slovenskog državljanstva mora dokazati da stvarno živi u inozemstvu (čl. 18. ZDRS) .

Također, u Sloveniji postoji specifičan institut koji se zove jamstvo za otpust, koje se prema čl. 19. ZDRS izdaje onda kada osoba koja podnosi zahtjev za otpust slovenskog državljanstva ne živi u inozemstvu i ne dokaže da ima ili da će dobiti strano državljanstvo. U tom slučaju ona će dobiti jamstvo za otpust koje traje dvije godine te ako u te dvije godine ne dokaže da živi u inozemstvu i da ima zajamčeno strano državljanstvo, smatrat će se da je odustala od zahtjeva za otpust, odnosno ako u roku te dvije godine ispuni navedene uvjete, dobit će otpust iz slovenskog državljanstva (čl. 19. ZDRS).

Razlika postoji i u pogledu reintegracije državljanstva. Naime, prema hrvatskom pravu rješenje otpustu se može poništiti na zahtjev osobe koja je dobila otpust ako ona u roku tri godine ne stekne drugo državljanstvo, a o tome u roku naredne tri godine obavijesti tijelo koje je donijelo rješenje o otpustu (čl. 19. ZHD). S druge strane, u Sloveniji je reintegracija isto tako moguća, ali pod uvjetom da osoba u roku jedne godine od dostave rješenja nije stekla drugo

⁶⁴ *Zakon o dopolnitvah Zakona o državljanstvu Republike Slovenije*, Uradni list RS, št. 40/17, dostupno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7688#>, učitano: 13. kolovoza 2023.

državljanstvo i da je u roku jedne naredne godine o tome obavijestila tijelo koje je rješenje donijelo (čl. 21. ZDRS).

Što se tiče odricanja od slovenskog državljanstva, ono je isto drugačije uređeno nego što je to u hrvatskom pravu. Naš ZHD u čl. 21. propisuje da se osoba može odreći hrvatskog državljanstva pod uvjetom da ima prebivalište u inozemstvu i uz to strano državljanstvo. S druge strane, slovenski ZDRS propisuje iste te uvjete, ali mogućnost odricanja od slovenskog državljanstva ograničava na osobe mlađe od dvadeset i pet godina (čl. 25. ZDRS). Zadnja razlika koju sam uočila tiče se i otpusta i odricanja od državljanstva djeteta. Čl. 24. i 25. slovenskog zakona propisuje da je za otpust i odricanje od državljanstva djetetu koje je starije od četrnaest godina potreban njegov izričit pristanak. U hrvatskom zakonu je, također, postojala takva odredba, no kako je već rečeno ona je ukinuta izmjenama i dopunama ZHD 2011. godine (vidi poglavlje 6.).

9.1.2. Opoziv državljanstva

U slovenskom državljanstvu, uz otpust, odricanje i prestanak državljanstva po međunarodnim ugovorima, postoji i četvrti način prestanka državljanstva, a to je opoziv istog. Kao što je rečeno, u hrvatskom pravu je Ustavom RH izričito zabranjeno oduzimanje državljanstva osobi mimo njene volje (vidi poglavlje 2.), dok slovensko pravo to dopušta. Naime, čl. 26. ZDRS propisuje da je slovenskom državljaninu, koji živi u inozemstvu i ima strano državljanstvo, moguće oduzeti slovensko državljanstvo ako svojim ponašanjem šteti međunarodnim ili drugim interesima Republike Slovenije. Drugim riječima, ako se ponaša tako da je postao nedostojan slovenskog državljanstva. Istim člankom su propisana djelovanja koja štete interesima Republike Slovenije, a to su: sudjelovanje u organizaciji čija je djelatnost usmjerena na rušenje ustavnog poretka Republike Slovenije, zatim pripadnost stranoj

obavještajnoj službi čiji rad šteti interesima Republike Slovenije te često činjenje kaznenih djela koja se gone po službenoj dužnosti i prekršaja protiv javnog reda i mira i, na kraju, odbijanje zahtjeva nadležnog tijela za ispunjenje ustavom i zakonom propisane dužnosti državljanina Republike Slovenije.

9.2. Njemačka

9.2.1. Otpust i odricanje od državljanstva

Stjecanje, gubitak te druge stvari koje se tiču državljanstva u Njemačkoj su regulirani njemačkim zakonom o državljanstvu – *Staatsangehörigkeitsgesetz*⁶⁵ (u daljnjem tekstu: StAG). Otpust njemačkog državljanstva uređen je drugačije nego što je u hrvatskom pravu. Naime, čl. 18. navedenog zakona propisuje da Nijemac može dobiti otpust državljanstva ako podnese zahtjev nadležnom tijelu i to samo pod jednim uvjetom, a to je da je podnio zahtjev za strano državljanstvo. Dok, s druge strane, kod nas postoji puno više uvjeta koje osoba treba ispuniti da bi dobila otpust hrvatskog državljanstva (vidi. 3.1.1.). Također, StAG propisuje da će rješenje o otpustu biti ukinuto ako osoba u roku od jedne godine ne stekne strano državljanstvo za čije je stjecanje podnijela zahtjev te će samim time doći do reintegracije njemačkog državljanstva (čl. 24. StAG). Uz to, njemački zakon propisuje da državni službenici, suci i vojnici te druge osobe koje rade u javnoj službi ne smiju biti otpuštene iz njemačkog državljanstva sve dok obavljaju tu dužnost (čl. 22. StAG). Što se tiče odricanja, za njega je samo uvjet da osoba koja se odriče njemačkog državljanstva mora imati, uz njemačko, jedno ili više stranih državljanstava (čl. 26. StAG). Prema tome, jedina razlika između otpusta i odricanja u njemačkom pravu je u tome što kod odricanja osoba mora dokazati da ima strano

⁶⁵ *Staatsangehörigkeitsgesetz* (StAG), Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 102-1, dostupno na: <https://www.gesetze-im-internet.de/stag/BJNR005830913.html>, učitano: 14. kolovoza 2023.

državljanstvo, dok je kod otpusta dovoljno da samo dokaže da je podnijela zahtjev za stjecanje stranog državljanstva.

9.2.2. Drugi načini prestanka njemačkog državljanstva

Njemačko pravo propisuje, uz otpust i odricanje, i druge načine prestanka državljanstva. Prvi od njih bio bi stjecanje stranog državljanstva. Naime, čl. 25. StAG propisuje da će Nijemac koji stekne strano državljanstvo, na vlastiti zahtjev ili na zahtjev svog zakonskog zastupnika, time izgubiti njemačko državljanstvo, osim ako stekne državljanstvo države članice Europske unije, Švicarske ili druge države s kojom Njemačka ima sklopljen međunarodni ugovor. Također, još je jedna iznimka u slučaju kada je osoba prije nego je dobila strano državljanstvo od nadležnog tijela zatražila odobrenje da zadrži njemačko državljanstvo (čl. 25. StAG). Idući način prestanka tiče se usvojenja maloljetnog Nijemca od stranog državljanina. Naime, prema čl. 27. StAG maloljetna osoba će izgubiti njemačko državljanstvo ako ju posvoji osoba koja je stranog državljanstva te on time stekne to strano državljanstvo.

Također, propisano je da će njemačko državljanstvo prestati osobi koja dragovoljno pristupi oružanim snagama strane države bez odobrenja ministarstva obrane ili ako sudjeluje u djelovanju terorističke organizacije u inozemstvu (čl. 28. StAG). Smatram da je razlog takvom pravilu to što osoba takvim djelovanjem ponaša neprihvatljivo i nedostojna je njemačkog državljanstva. Međutim, to pravilo se ne odnosi na osobe koje su maloljetne ili ako su oružanim snagama strane države pristupile na temelju međunarodnog ugovora (čl. 28. StAG). Konačno, zadnji način prestanka državljanstva se odnosi na povlačenje nezakonitog akta o naturalizaciji kojim je neka osoba stekla njemačko državljanstvo. Prema čl. 35. StAG nezakonit akt o naturalizaciji se može opozvati samo ako je akt donesen na temelju prijevare, prijetnje ili lažnih podataka te se takav akt može poništiti samo u roku deset godina od njegovog donošenja.

9.3. Bosna i Hercegovina (BiH)

U Bosni i Hercegovini postoje sva tri načina prestanka državljanstva kao i u Republici Hrvatskoj, uz još jedan, a to je oduzimanje državljanstva. Oduzimanje državljanstva je prema čl. 17. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine⁶⁶ (u daljnjem tekstu: ZDBiH) jedini slučaj u kojem se može oduzeti državljanstvo osobi unatoč tome što će ona time postati apatrid. Čl. 23. istog zakona propisuje da će se državljanstvo BiH oduzeti u ovim slučajevima: ako je državljanstvo BiH stečeno prijevarom; lažnim informacijama ili skrivanjem bitnih činjenica u tijeku stjecanja državljanstva; ako državljanin BiH vrši dobrovoljnu vojnu službu u stranim vojnim organizacijama unatoč zabrani takve službe; kada je državljanstvo stečeno neispunjavanjem uvjeta za naturalizaciju; kada je državljanin osuđen pravomoćnom presudom za radnje kojima narušava ustavni poredak i sigurnost BiH/ za kazneno djelo koje uključuje krijumčarenje vatrenog oružja, eksploziva, radioaktivnog materijala i sl. Svi ti slučajevi čine osobu nedostojnu državljanstva BiH, pa joj se ono zbog toga po sili zakona oduzima, neovisno o tome hoće li postati apatrid ili ne.

Što se tiče otpusta i odricanja od državljanstva BiH, jedina razlika je u tome što je za otpust i odricanje od državljanstva djetetu starijem od četrnaest godina potreban njegov pristanak, kao što je to uređeno i u slovenskom zakonodavstvu, dok u hrvatskom pravu takvog pravila nema.

9.4. Srbija

U Srbiji državljanstvo prestaje otpustom, odricanjem i po međunarodnim ugovorima što je regulirano Zakonom o državljanstvu Republike Srbije⁶⁷ (u daljnjem tekstu: ZDRS). Sva pravila prestanka srpskog državljanstva se, u pravilu, podudaraju sa pravilima za prestanak

⁶⁶ *Zakon o državljanstvu Bosne i Hercegovine*, Sl. glasnik BiH", br. 22/2016 - pročišćen tekst

⁶⁷ *Zakon o državljanstvu Republike Srbije*, Sl. glasnik RS", br. 135/2004, 90/2007 i 24/2018

hrvatskog državljanstva osim nekih razlika poput uvjeta za odricanje od državljanstva. Naime, prema čl. 33. ZDRS se punoljetni srpski državljanin do svoje dvadeset i pete godine života može odreći srpskog državljanstva ako je rođen i živi u inozemstvu, a uz to ima i strano državljanstvo. S druge strane, za odricanje od hrvatskog državljanstva je dovoljno da je osoba punoljetna te da ima prebivalište u inozemstvu i strano državljanstvo (čl. 21. ZHD). Također, za prestanak srpskog državljanstva djetetu starijem od četrnaest godina potrebna je njegova suglasnost (čl. 39. ZDRS), dok za prestanak hrvatskog državljanstva djetetu to nije potrebno. Zanimljivo je za napomenuti da ZDRS propisuje neke drugačije razloge i okolnosti u kojima je nadležno tijelo ovlašteno odbiti zahtjev za prestankom srpskog državljanstva. Naime, uz razloge zbog kojih se smije odbiti zahtjev za prestankom hrvatskog državljanstva (vidi poglavlje 7.), nadležno tijelo je ovlašteno odbiti zahtjev za prestankom srpskog državljanstva za vrijeme trajanja ratnog ili izvanrednog stanja (čl. 42. ZDRS). Na kraju, razlika postoji i postupku reintegracije državljanstva, pa će tako osoba kojoj je prestalo srpsko državljanstvo moći ponovno steći isto samo ako u roku godinu dana od prestanka srpskog državljanstva nije stekla neko drugo državljanstvo i ako bi zbog toga postala apatrid pod uvjetom da zahtjev podnese u roku od naredna tri mjeseca (čl. 32. ZRS).

9.5. Crna gora

Crna Gora poznaje tri načina prestanka državljanstva, s to su: otpust, prestanak po sili zakona i prestanak po međunarodnim ugovorima, što je propisano Zakonom o crnogorskom državljanstvu⁶⁸ (u daljnjem tekstu: ZCD). Otpust crnogorskog državljanstva dopušta se osobi koja je navršila osamnaest godina, na njegov zahtjev, pod uvjetom da ima strano državljanstvo ili garanciju da će dobiti strano državljanstvo te da stvarno boravi na teritoriju druge države (čl.

⁶⁸ *Zakon o crnogorskom državljanstvu*, Sl. list CG, br. 13/2008, 40/2010, 28/2011, 46/2011, 20/2014 - odluka US, 54/2016 i 73/2019

20. ZCD). S druge strane, hrvatsko zakonodavstvo propisuje više uvjeta za otpust državljanstva (vidi 3.1.1.). Također, kao što je to i u slovenskom i srpskom zakonu, za otpust državljanstva djetetu starijem od četrnaest godina potreban je njegov pristanak (čl. 22. ZCD). Još jedna razlika u odnosu na hrvatsko zakonodavstvo se odnosi na prestanak državljanstva po sili zakona koji propisuje čl. 24. ZCD. Naime, tu su, kao i u ZDBiH, propisani slučajevi u kojima će se crnogorskom državljaninu oduzeti državljanstvo po sili zakona ako ispunjava uvjete koji ga čine nedostojnim crnogorskog državljanstva, a to bi bilo u sljedećim slučajevima: da je crnogorsko državljanstvo stekao na temelju lažne izjave ili namjernog prikrivanja činjenica bitnih za donošenje rješenja o stjecanju državljanstva; da je pravomoćno osuđen za kazneno djelo protiv čovječnosti; da je član organizacije čije su aktivnosti usmjerene protiv sigurnosti i obrane Crne Gore; da je u dobrovoljnim vojnim snagama druge države; da njegovo ponašanje ozbiljno šteti interesima Crne Gore i sl. Što se tiče ponovnog stjecanja crnogorskog državljanstva, ono se, također, razlikuje od ponovnog stjecanje hrvatskog državljanstva. Za ponovno stjecanje crnogorskog državljanstva potrebno je da osoba kojoj je prestalo crnogorsko državljanstvo podnese zahtjev za stjecanje istog te da barem jednu godinu neprekidno boravi na teritoriju Crne Gore (čl. 26. ZCD).

10. ZAKLJUČAK

Na kraju svega možemo zaključiti kako je u hrvatskom pravu prestanak državljanstva poprilično detaljno uređen te da postoje neke zanimljive razlike u odnosu na pravno uređenje prestanka državljanstva u nekim susjednim zemljama. Što se tiče uređenja u hrvatskom zakonu može se zaključiti da je otpust kao način prestanka državljanstva, s jedne strane složeniji, a s druge strane povoljniji način prestanka u odnosu na odricanje od hrvatskog državljanstva. Naime, otpust je složeniji zbog samih pretpostavki koje osoba mora ispuniti da bi joj se odobrio otpust iz hrvatskog državljanstva (vidi 3.1.1.) kojih ima puno više nego što je to kod odricanja od hrvatskog državljanstva (vidi 5.1.). S druge strane, rekla bih da je otpust povoljniji način prestanka zbog mogućnosti reintegracije hrvatskog državljanstva nakon dobivanja istog. Prema čl. 19. ZHD nakon otpusta moguće je dobiti reintegraciju hrvatskog državljanstva na način da se rješenje o otpustu stavi izvan snage ako osoba koja je otpust dobila ne stekne u roku od tri godine strano državljanstvo te ako u naknadnom roku od tri godine o tome obavijesti nadležno tijelo. S druge strane, ZHD isključuje mogućnost ponovnog stjecanja hrvatskog državljanstva nakon prestanka istog odricanjem (čl. 21.), uz iznimku za osobe kojima je kao maloljetnima odricanjem prestalo hrvatsko državljanstvo (čl. 23.).

Također, može se primijetiti kako u hrvatskom pravu na postoji način da se nekoj osobi bez njene volje oduzme hrvatsko državljanstvo, dok druge države u susjedstvu poput Slovenije, Njemačke, BiH i Crne gore to dopuštaju u slučajevima kada se osoba ponaša nedostojno njihovog državljanstva ili djeluje protivno interesima države. Zanimljiva je razlika i u tome da se u hrvatskom pravu za prestanak državljanstva djetetu tj. osobi do osamnaest godina života ni u kom slučaju ne traži njegov pristanak, dok je, s druge strane, u Sloveniji, Srbiji, BiH te Crnoj gori potreban izričit pristanak djeteta starijeg od četrnaest godina za prestanak njegovog državljanstva.

11. POPIS LITERATURE

1. Borković, Ivo, *Upravno pravo*, Zagreb, 2002.
2. Guštin, Matko, Državljanstvo kao temeljna odlika državnog suvereniteta u Republici Hrvatskoj s osvrtom na države zapadnog Balkana i građanstvo Europske unije, *Paragraf*, vol. 3, br. 1, 2019, str. 227-252.
3. *Hrvatska enciklopedija - državljanstvo*, dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=1637>, učitano: 25. srpnja 2023.
4. *Hrvatska enciklopedija – pozakonjenje*, dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=49874>, učitano 25. srpnja 2023.
5. *Konvencija o smanjenju slučajeva bezdržavljanstva* iz 1961. godine, New York 1961., dostupno na: <https://www.unhcr.org/hr/wp-content/uploads/sites/19/2018/11/1961-konvencija.pdf>, učitano: 2. kolovoza 2023.
6. Kosnica, Ivan, Gubitak državljanstva u Hrvatskoj i Slavoniji od Bachovog apsolutizma do raspada monarhije, *Pravni vjesnik*, vol. 29, br. 3-4, 2013, str. 61-76.
7. Ministarstvo unutarnjih poslova, *Dokumenti i linkovi - Zahtjev za prestanak hrvatskog državljanstva za dijete/djecu*, dostupno na: <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/drzavljanstvo-325/325>, učitano: 2. kolovoza 2023.
8. Ministarstvo unutarnjih poslova, *Dokumenti i linkovi - Zahtjev za prestanak hrvatskog državljanstva punoljetnoj osobi*, dostupno na: <https://mup.gov.hr/drzavljanstvo-325/325>, učitano: 2. kolovoza 2023.
9. Ministarstvo unutarnjih poslova, *Dokumenti i linkovi - Zahtjev za prestanak hrvatskog državljanstva punoljetne osobe i djeteta/djece*, dostupno na: <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/drzavljanstvo-325/325>, učitano: 2. kolovoza 2023.
10. Ministarstvo unutarnjih poslova, *Upute o proceduri: prestanak hrvatskog državljanstva*, dostupno na: <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/drzavljanstvo-325/upute-o-proceduri-prestanak-hrvatskog-drzavljanstva/4747>, učitano: 2. kolovoza 2023.

11. *Opća deklaracija o pravima čovjeka*, Opća skupština UN-a, 1948., dostupno na:
https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/src1.pdf,
učitano: 25. srpnja 2023.
12. *Otpust iz državljanstva*, dostupno na: <https://www.odvjetnik-strniscak.hr/strucni-clanci/otput-iz-drzavljanstva/>, učitano 2. kolovoza 2023.
13. *Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije o državljanstvu, obrascu i cijeni obrasca domovnice* (Narodne novine, 113/2016)
14. *Pravilnik o smetnjama za otpust iz hrvatskog državljanstva glede vojne obveze* (Narodne novine, 02/92)
15. Rožić, Ivan, Dvojno državljanstvo (hrvatsko i njemačko rješenje te Konvencija Vijeća Europe o smanjenju višestrukog državljanstva iz 1963. g.), *Hrvatska i komparativna javna uprava*, vol. 1, br. 1, 1999, str. 139-150.
16. *Staatsangehörigkeitsgesetz (StAG)*, Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 102-1, dostupno na: <https://www.gesetze-im-internet.de/stag/BJNR005830913.html>, učitano: 14. kolovoza 2023.
17. Staničić, Frane, Važnije promjene u hrvatskom državljanском pravu nakon novele Zakona o hrvatskom državljanstvu iz 2011., *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 33, br. 2, 2012, str. 917-938.
18. *Uredba o tarifi upravnih pristojbi* (Narodne novine, 156/2022)
19. *Ustav Republike Hrvatske* (pročišćeni tekst, Narodne novine, 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14)
20. *Zakon o crnogorskom državljanstvu*, Sl. list CG, br. 13/2008, 40/2010, 28/2011, 46/2011, 20/2014 - odluka US, 54/2016 i 73/2019
21. *Zakon o dopolnitvah Zakona o državljanstvu Republike Slovenije*, Uradni list RS, št. 40/17, dostupno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7688#>, učitano: 13. kolovoza 2023.
22. *Zakon o državljanstvu Bosne i Hercegovine*, Sl. glasnik BiH", br. 22/2016 - pročišćen tekst
23. *Zakon o državljanstvu Republike Srbije*, Sl. glasnik RS", br. 135/2004, 90/2007 i 24/2018
24. *Zakon o hrvatskom državljanstvu* (Narodne novine, 53/1991)

25. *Zakon o hrvatskom državljanstvu* (pročišćeni tekst, Narodne novine, 53/91, 70/91, 28/92, 113/93, 4/94, 130/11, 110/15, 102/19, 138/21)
26. *Zakon o izmjenama i dopunama zakona o hrvatskom državljanstvu* (Narodne novine, 130/2011)
27. *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o hrvatskom državljanstvu* (Narodne novine, 102/2019)
28. *Zakon o potvrđivanju Konvencije o smanjenju slučajeva bezdržavljanstva* (Narodne novine, 8/2011)
29. *Zakon o upravnim pristojbama* (Narodne novine, 115/16, 114/22)